

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 436

**Rachunkowość na rzecz
zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-591-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Maria Aluchna, Olga Mikołajczyk: Akcjonariusze vs. interesariusze. Przypadek raportowania zintegrowanego / Shareholders vs. stakeholders. The case of integrated reporting	11
Joanna Antczak: Wypadki chemiczne a bezpieczeństwo ekologiczne / Chemical accidents vs. ecological security	21
Anna Balicka: Sprawozdawczość środowiskowa – światowe trendy ujawniania informacji środowiskowych / Environmental reporting – world trends of disclosure of environmental information	30
Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: Rewizja finansowa a wiarygodność sprawozdań finansowych / Financial audit vs. financial statements credibility	39
Aurelia Bielawska: Realizacja idei społecznej odpowiedzialności biznesu w rzemiośle / The idea of Corporate Social Responsibility (CSR) in craft	48
Ewa Chojnacka, Jolanta Wiśniewska: Raportowanie danych CSR w Polsce / Reporting on CSR data in Poland.....	55
Marlena Ciechan-Kujawa, Katarzyna Goldmann: Analiza komparatywna wykorzystania i oceny przydatności analizy finansowej w praktyce firm audytorskich i jednostek gospodarczych w Polsce / Comparative analysis of the use and evaluation of the usefulness of financial analysis in the practice of auditing companies and business entities in Poland	64
Anna Dąbkowska: Wpływ raportu Liikanena na zmiany w regulacjach sektora bankowego w Niemczech / The impact of Liikanen report on changes in regulations of the banking sector in Germany	75
Anna Dubel: Analiza porównawcza kosztów adaptacji i zapobiegania zmianom klimatycznym / Comparative analysis of climate mitigation and adaptation costs	84
Justyna Dyduch: Możliwości wykorzystania informacji pochodzących z ewidencji księgowej w środowiskowej analizie finansowej przedsiębiorstwa – wyniki badań ankietowych / Possibility of using information from accounting records in environmental corporate financial analysis – survey research results.....	93
Danuta Dziawgo: Znaczenie raportowania pozafinansowego w opinii indywidualnych inwestorów / Non-financial reporting importance from individual investors' perspective.....	105

Justyna Fijałkowska: Raportowanie informacji niefinansowych zgodnie z nową dyrektywą UE 2014/95/EU jako wyzwanie dla przedsiębiorstw / Non-financial information reporting following UE 2014/95/UE new directive as a challenge for companies	115
Tomasz Gabrusewicz: Wybrane problemy stosowania wyceny w wartości godziwej do wyceny bilansowej / Selected aspects of applying valuation at fair value to balance sheet valuation.....	123
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: Pułapki decyzyjne a system zarządzania środowiskowego / Decision-making traps related to the environmental management system.....	133
Dominika Kordela: Crowdfunding w Polsce – koncepcja finansowania społecznościowego / Crowdfunding in Poland – the concept of social financing	143
Angelika Kuligowska, Michał Moszyński, Damian Walczak: Ryzyko oraz jego świadomość w kontekście odpowiedzialności za szkody środowiskowe w Polsce / Risk and its awareness in the context of liability for environmental damages in Poland.....	154
Agnieszka Kurdyś-Kujawska: Ubezpieczenia gospodarcze jako czynnik zapewniający zrównoważony rozwój gospodarstw rolnych / Business insurances as a factor to ensure sustainable economic development of farms ...	163
Małgorzata Kutera: Etyczne aspekty zwalczania nadużyć finansowych / Ethical aspects of combating financial frauds	174
Jan Michalak: Raport strategiczny jako źródło informacji dla inwestorów społecznie odpowiedzialnych w Wielkiej Brytanii. Wyniki badań empirycznych / Strategic report as a source of information for socially responsible investors in UK. Empirical research results.....	186
Joanna Pawłowska-Tyszko: Nowe instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie krajów członkowskich UE a rozwój zrównoważony / New instruments of risk management in agriculture of the member states of the EU vs. sustainable development	199
Kamila Prucia: Projekt naukowy jako narzędzie finansowania nauki / A scientific project as a financing tool for science	209
Ksymena Rosiek: Koszty środowiskowe w sektorze wodno-kanalizacyjnym / Environmental costs in water and sewage sector	219
Anna Serwatka: Druk w polskich firmach i na uczelniach oraz jego wpływ na środowisko / Printing in Polish companies and at universities and its impact on the environment	231
Hanna Sikacz: Wpływ CSR na sytuację finansową przedsiębiorstw – przegląd badań / The impact of CSR on the corporate financial performance – a review of research.....	241
Dorota Śładkiewicz, Piotr Wanicki: Istota społecznej odpowiedzialności biznesu w procesie kreowania wartości przedsiębiorstwa / The essence of corporate social responsibility in creating company value.....	253

Monika Sobczyk: W poszukiwaniu wpływu dokonań CSR na wyniki finansowe / Searching the impact of corporate social performance on corporate financial performance	261
Anna Spoz: Wpływ finansyzacji na działalność i sprawozdawczość przedsiębiorstw / The impact of financialization on the model business of enterprises and their financial reporting	270
Lidia Włodarska-Zoła: Venture capital jako źródło finansowania przedsięwzięć innowacyjnych w świetle polityki wspierania innowacyjności / Venture capital as a source of financing innovative undertakings in the light of the policy of supporting innovativeness.....	278
Aleksander Zawadzki, Marlena Rybacka: Falszowanie sprawozdań finansowych w opinii biegłych rewidentów / Financial statements fraud in the opinion of auditors	287
Katarzyna Ziętek-Kwaśniewska: Terminowość płatności w transakcjach między przedsiębiorstwami w Polsce / Punctuality of payments in transactions between businesses in Poland.....	296
Beata Zyznarska-Dworczak: Determinanty rozwoju sprawozdawczości niefinansowej w świetle pozytywnej i normatywnej teorii rachunkowości / Factors development of non-financial reporting in the light of positive and normative accounting theory	307

Wstęp

Idea zrównoważonego rozwoju wzbudza uzasadnioną uwagę zarówno w społeczeństwie, jak i w gospodarce oraz w nauce. Poszukujemy bowiem sposobu na racjonalne funkcjonowanie w złożonej rzeczywistości. Konieczne jest nie tylko naukowe opracowanie zasad zrównoważonego rozwoju, lecz także ich efektywna implementacja w praktyce gospodarczej. Nie bez znaczenia jest przy tym również społeczne poparcie dla idei zrównoważonego rozwoju.

Niewątpliwie problemy w zakresie ochrony środowiska oraz etyki prowadzonego biznesu stanowią ogromne wyzwanie rozwojowe. Nie możemy dopuścić, by stały się one barierą rozwoju naszej cywilizacji. Stąd też obecne koncepcje teoretyczne coraz częściej podkreślają konieczność ograniczania negatywnego wpływu prowadzonej działalności na interesariuszy oraz budowania wartości dodanej – rozumianej dużo szerzej niż dotychczas.

Współczesny świat spogląda na ideę zrównoważonego rozwoju z ogromną nadzieją, ponieważ oznacza ona szansę na zmianę filozofii gospodarowania z poszanowaniem zasad gospodarki rynkowej. Nie możemy tej szansy zmarnować. Ta wspaśniała idea wymaga jednak jeszcze wiele pracy, zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i empirycznym.

Tematów badawczych więc nie brakuje. Środowisko ekonomistów z dyscypliny „finanse”, a w tym „rachunkowość”, od dawna zaangażowane jest naukowo w prace badawcze dotyczące zrównoważonego rozwoju. Jednym z przykładów aktywności i profesjonalizmu naszego środowiska naukowego jest niniejsza publikacja.

W opracowaniu opublikowano wybrane artykuły dotyczące idei zrównoważonego rozwoju w zakresie rachunkowości, których autorami są osoby z uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Podkreślam wagę inspirujących treści poszczególnych opracowań. Istotny wkład w naukową jakość publikacji wnieśli także recenzenci. Zgłoszone przez nich uwagi i sugestie podniosły jeszcze wartość naukową opracowania.

Niniejsza publikacja jest naszym wspólnym sukcesem: autorów i recenzentów.

Danuta Dziawgo

Katarzyna Ziętek-Kwaśniewska

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: kwasniewska@kul.lublin.pl

TERMINOWOŚĆ PŁATNOŚCI W TRANSAKCJACH MIĘDZY PRZEDSIĘBIORSTWAMI W POLSCE

PUNCTUALITY OF PAYMENTS IN TRANSACTIONS BETWEEN BUSINESSES IN POLAND

DOI: 10.15611/pn.2016.436.30

JEL Classification: G32, G38

Streszczenie: Odraczanie terminów płatności jest rozwiązaniem powszechnie stosowanym w transakcjach między przedsiębiorstwami, wiążącym się z ryzykiem nieterminowej spłaty bądź w ogóle jej braku. Celem artykułu jest przeanalizowanie aktualnej sytuacji w zakresie terminowości rozliczeń między przedsiębiorstwami w Polsce. Badania oparto na danych pochodzących między innymi z Bisnode D&B Polska czy BIG InfoMonitor S.A. Przeprowadzona analiza wskazuje, że zjawisko opóźnionych płatności nie ma jednorodnego charakteru. Zachowania płatnicze przedsiębiorstw są różne w zależności od wielkości podmiotu i branży. Problem zatorów płatniczych jest różnie odczuwany w zależności od wielkości przedsiębiorstwa, sektora oraz lokalizacji firmy.

Słowa kluczowe: termin płatności, opóźnione płatności, zachowania płatnicze.

Summary: The use of trade credit is a common practice in B2B transactions, connected with a risk of late or non-payment from a client. The aim of the article is to analyse the current situation regarding the punctuality of payments in B2B transactions in Poland. The research was done using data provided by, for example, Bisnode D&B Polska and BIG InfoMonitor S.A. The results of the analysis show that the late payment phenomenon is not homogenous. The payment behaviour of businesses varies by size and section. The problem of payment gridlocks affects businesses differently depending on their size, section and location.

Keywords: payment term, late payments, payment behaviour.

1. Wstęp

Praktyka odraczania terminu zapłaty nabywcom dla wielu przedsiębiorstw w Polsce stanowi nieodłączny element ich codziennego funkcjonowania. Znaczenie kredytu kupieckiego jako źródła finansowania działalności bieżącej przedsiębiorstw po-

twierdząc między innymi dane GUS¹, z których wynika, że na koniec 2014 r. zobowiązania z tytułu dostaw i usług stanowiły 48,3% zobowiązań krótkoterminowych przedsiębiorstw oraz 25,0% zobowiązań i rezerw na zobowiązania².

Istotność kredytu kupieckiego dla funkcjonowania przedsiębiorstw, z jednej strony, oraz wielowymiarowość i waga konsekwencji wynikających z realizacji ryzyka kredytowego³, z drugiej, sprawiają, że problematyka rzetelności płatniczej znajduje się w sferze zainteresowań wielu badaczy i praktyków życia gospodarczego.

Poczucie odpowiedzialności za działalność swoją, ale też i innych przedsiębiorców, oraz poczucie solidarności powinny obligować podmioty do rzetelnego wywiązywania się z postanowień umownych. Tymczasem wyniki badań wskazują, że problem opóźnionych płatności wciąż jest dotkliwie odczuwany przez przedsiębiorstwa w Polsce⁴. Zważywszy, że – jak podkreśla J. Filek – „[...] rola etyki w dobrym funkcjonowaniu gospodarki wydaje się nie do przecenienia” [Rudnicka (red.) 2015], oraz mając na względzie fakt, że nierzadko opóźnienia w zapłacie mają charakter intencjonalnego działania⁵, konieczne wydaje się dalsze podnoszenie problemu rzetelności płatniczej przedsiębiorstw.

Celem artykułu jest przeanalizowanie bieżącej sytuacji w zakresie terminowości rozliczeń między przedsiębiorstwami w Polsce. Artykuł składa się z pięciu części. Po zarysowaniu jego problematyki przedstawiono źródła danych oraz metody badawcze zastosowane w przygotowaniu opracowania. Następnie – jako tło dalszych rozważań – omówiono aktualnie obowiązujące regulacje prawne w zakresie terminów zapłaty w transakcjach handlowych. W dalszej części uwagę poświęcono kwestii terminowości płatności w transakcjach między przedsiębiorstwami w Polsce. Artykuł kończy prezentacja wniosków z przeprowadzonych analiz.

---

¹ Należy zauważyć, że dane zawarte w publikacji *Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych w 2014 r.* dotyczą podmiotów prowadzących księgi rachunkowe lub podatkową księgę przychodów i rozchodów, w których liczba pracujących wynosiła 10 i więcej osób. Nie uwzględniają więc one grupy najmniejszych przedsiębiorstw (o liczbie pracujących do 9 osób).

² Obliczenia własne na podstawie [GUS 2015].

³ Przykładowo, w badaniu Intrum Justitia za konsekwencje opóźnień w zapłacie o średnim i dużym znaczeniu respondenci z Polski uznali między innymi: ograniczenie płynności finansowej (50% wskazań), utratę dochodów (46% wskazań), uniemożliwienie wzrostu przedsiębiorstwa (42% wskazań), zagrożenie dla przetrwania (35% wskazań) [Intrum Justitia 2015].

⁴ Zgodnie z wynikami badań przeprowadzonych we wrześniu 2015 r. przez MillwardBrown dla BIG InfoMonitor S.A., dla 92% ankietowanych firm mających problem z zatorami płatniczymi opóźnienia w zapłacie ze strony kontrahentów stanowiły poważną przeszkodę w prowadzeniu działalności gospodarczej [BIG InfoMonitor S.A. 2015].

⁵ Zgodnie z wynikami badań Intrum Justitia, 28% respondentów z Polski przyznało, że opóźnienia w zapłacie mają charakter celowego działania [Intrum Justitia 2015]. Z kolei według wyników przedstawionych w *Raporcie BIG*, 12% badanych (spośród orientujących się w powodach nieterminowego regulowania płatności przez kontrahentów) za przyczynę nieterminowej zapłaty uznało cwaniactwo, chęć finansowania własnej działalności kosztem wierzyciela lub nierzetelność [BIG InfoMonitor S.A. 2015].

2. Źródła danych i metody badawcze

Główną metodą badawczą zastosowaną przy przygotowaniu niniejszego artykułu była analiza danych dotyczących zagadnienia terminowości rozliczeń w transakcjach między przedsiębiorstwami w Polsce. Źródłem danych były raporty i opracowania poświęcone powyższej kwestii, udostępniane przez: Atradius, Bisnode D&B Polska, Intrum Justitia czy BIG InfoMonitor S.A. W części dotyczącej regulacji prawnych z zakresu terminów zapłaty w transakcjach handlowych odwołano się do obowiązujących aktów prawnych.

3. Regulacje prawne w zakresie terminów zapłaty w transakcjach handlowych

Kwestie dotyczące terminów zapłaty w transakcjach handlowych, uprawnień wierzyciela i obowiązków dłużnika reguluje w Polsce ustawa z 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych [Ustawa z 8 marca 2013]. Z dniem 1 stycznia 2016 r. w życie weszła nowelizacja powyższej ustawy [Ustawa z 9 października 2015].

Nowelizacja ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych utrzymuje dotychczasowy dopuszczalny termin dokonywania płatności. Zgodnie z obowiązującymi przepisami określony w umowie termin zapłaty co do zasady nie może przekraczać 60 dni liczonych od dnia doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku potwierdzających dostawę towaru lub wykonanie usługi, aczkolwiek istnieje możliwość wydłużenia tego terminu. Rozwiązanie takie przewidywała również ustawa w dotychczasowym brzmieniu, zmianie uległy jednak przesłanki wydłużenia terminu zapłaty ponad 60 dni. Zgodnie z nowymi przepisami dłuższy termin zapłaty może zostać określony w przypadku wyraźnego ustalenia stron, pod warunkiem jednak, że nie jest to rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela. W odniesieniu do pojęcia *rażącej nieuczciwości* ustawodawca określił, że ocena, czy postanowienia umowne są rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela, ma być dokonywana z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności rażących odstępstw od dobrych praktyk handlowych naruszających zasadę działania w dobrej wierze i zasadę rzetelności oraz właściwości towaru lub usługi będących przedmiotem transakcji handlowej.

W przypadku gdy powyższa przesłanka nie zostanie spełniona, a termin zapłaty zostanie ustalony na więcej niż 60 dni, wierzycielowi po upływie 60 dni przysługują będą odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych. Odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych przysługują również wierzycielowi, gdy strony transakcji nie przewidziały w umowie terminu zapłaty, po upływie 30 dni od dnia spełnienia przez niego świadczenia do dnia zapłaty. Nadto odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych przysługują wierzycielowi w sytuacji, gdy spełnił on swoje świadczenie i nie otrzymał zapłaty w terminie

określonym w umowie, za okres od dnia wymagalności świadczenia pieniężnego do dnia zapłaty (chyba że strony uzgodniły wyższe odsetki).

Nowelizacja ustawy o terminach zapłaty określa nowy mechanizm naliczania odsetek za opóźnienia w transakcjach handlowych. O ile w dotychczasowym brzmieniu odsetki za opóźnienia były ustalane w wysokości odsetek za zwłokę określanej na podstawie art. 56 § 1 Ordynacji podatkowej (chyba że strony ustaliły wyższe odsetki), to zgodnie z nowymi regulacjami podstawę ustalenia ich wysokości stanowi suma stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i ośmiu punktów procentowych⁶. Wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych ma być ustalana dwa razy w roku. Do odsetek należnych za okres od 1 stycznia do 30 czerwca zastosowanie ma stopa referencyjna Narodowego Banku Polskiego obowiązująca w dniu 1 stycznia, zaś do odsetek należnych za okres od 1 lipca do 31 grudnia – stopa referencyjna obowiązująca w dniu 1 lipca.

Nowe przepisy przewidują możliwość ustalenia przez strony harmonogramu spełnienia świadczenia pieniężnego w częściach, pod warunkiem jednak, że ustalenie takie nie jest rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela. Do przepisów dodano art. 8a, zgodnie z którym strony nie mogą ustalać daty otrzymania faktury lub rachunku potwierdzających dostawę towaru lub wykonanie usługi.

4. Terminowość rozliczeń między przedsiębiorstwami – różne ujęcia problemu

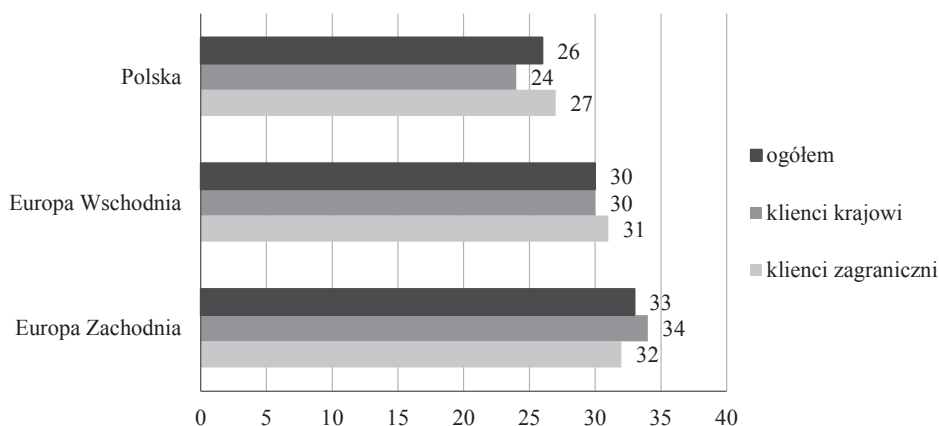
Zgodnie z wynikami badań firmy Atradius, zrealizowanych w 2015 r., przeciętny termin zapłaty w transakcjach B2B wyniósł w Polsce 26 dni, przy czym w przypadku transakcji z klientami krajowymi był on równy 24 dni, a zagranicznymi – 27 dni [Atradius 2015b]. Przeciętne terminy płatności wskazane przez respondentów z Polski były więc krótsze od średnich zanotowanych dla Europy Wschodniej i Europy Zachodniej (rys. 1).

Dominującym terminem odroczenia zapłaty deklarowanym przez respondentów z Polski był termin nieprzekraczający 30 dni (83,3% wskazań). Na termin zapłaty powyżej 90 dni wskazał jedynie 1% badanych (rys. 2).

Odraczanie klientom terminu zapłaty za dostarczone towary/wykonane usługi naznaczone jest ryzykiem nieterminowego odzyskania należności lub całkowitego braku zapłaty. Aktualność problemu opóźnionych płatności podkreślają między innymi wyniki prezentowane przez BIG InfoMonitor S.A., zgodnie z którymi prawie co drugie z badanych przedsiębiorstw w Polsce (48%) doświadczało problemu nieterminowego odzyskiwania należności od swoich kontrahentów [BIG InfoMonitor S.A. 2015]. Z kolei, zgodnie z danymi firmy Atradius z 2015 r., przeszło jedna

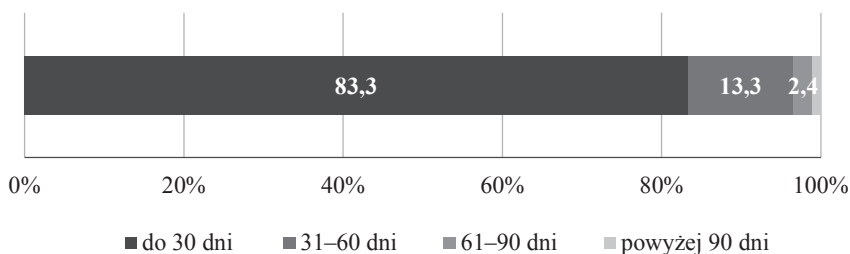
---

⁶ Wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 30 czerwca 2016 r. wynosi 9,50% w stosunku rocznym [Obwieszczenie z 7 stycznia 2016].

Rys. 1. Przeciętne terminy zapłaty (w dniach) w Polsce, Europie Wschodniej i Europie Zachodniej

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Atradius 2015a; Atradius 2015b].

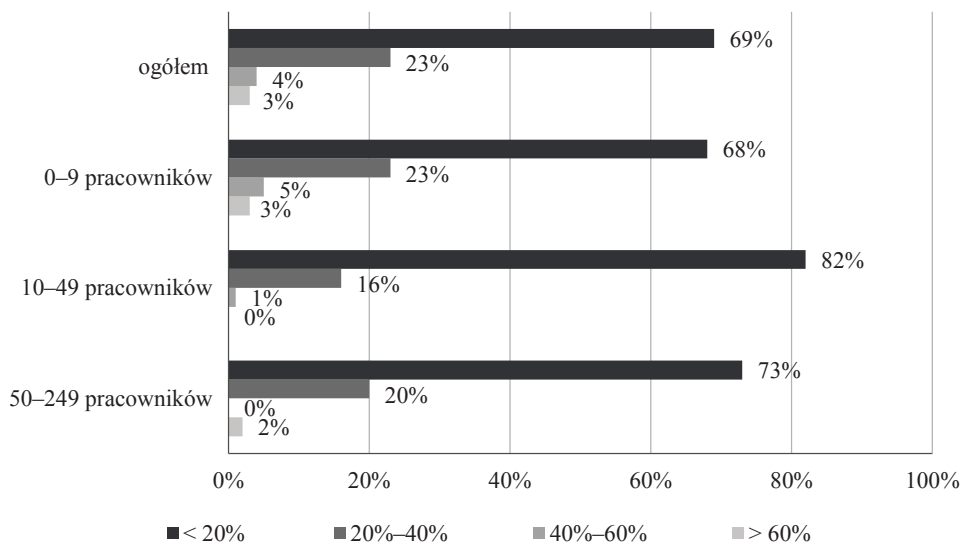
Rys. 2. Przeciętny termin odroczenia płatności (w dniach) klientom krajowym i zagranicznym – wyniki dla Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Atradius 2015a].

trzecia (35,5%) faktur z tytułu krajowych transakcji nie była opłacona w terminie, a 6,3% stanowiły należności przeterminowane o ponad 90 dni [Atradius 2015b].

Zatory płatnicze, jak wynika z badań, nie są zjawiskiem jednorodnym. Trudności z terminowym odzyskiwaniem należności od kontrahentów są w różnym stopniu odczuwane w zależności od wielkości przedsiębiorstwa. Według danych *Raportu BIG* najdotkliwiej doświadczają go najmniejsze podmioty. O ile w przypadku podmiotów małych i średnich, mających problem z zatorami płatniczymi, udział należności wpływających zgodnie z terminem wynosił przeciętnie, odpowiednio, 57% i 66%, to w przypadku mikroprzedsiębiorstw było to średnio 51% [BIG InfoMonitor S.A. 2015]. Gorsza sytuacja mikroprzedsiębiorstw widoczna jest również w odniesieniu do struktury terminowej przeterminowanych należności. Na pytanie o to, jaki procent wszystkich należności stanowią należności opóźnione o 60 dni i więcej, 23% najmniejszych podmiotów wskazało na przedział od 20 do 40%, podczas gdy

w przypadku przedsiębiorstw małych było to 16%, a średnich – 20%. Nadto 8% mikroprzedsiębiorstw zadeklarowało, że udział ten wynosi powyżej 40%, przy czym 3% wskazało na udział przekraczający 60% (rys. 3).

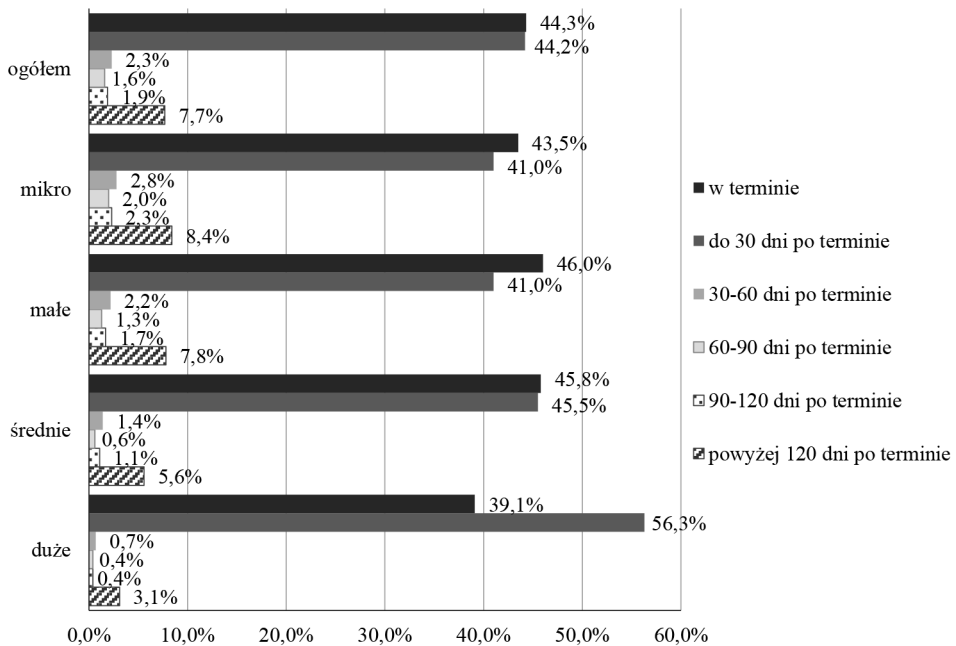
Rys. 3. Udział należności przeterminowanych o 60 dni i więcej według wielkości przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie [BIG InfoMonitor S.A. 2015].

Uciążliwość problemu opóźnionych płatności dla najmniejszych podmiotów potwierdzają też wyniki badania *Portfel należności polskich przedsiębiorstw*. Zgodnie z nimi, w IV kw. 2015 r. najdłużej na zapłatę oczekiwały mikroprzedsiębiorstwa. Podmioty te oczekiwały średnio na zapłatę 3 miesiące i 24 dni, podczas gdy w przypadku największych podmiotów czas ten był o miesiąc krótszy [KRD 2016].

W analizie problemu opóźnionych płatności z perspektywy dłużnika uwagę zwraca to, że mniejsze podmioty nie należą też do dobrych płatników. Choć na koniec 2014 r. – według danych Bisnode D&B Polska – najniższy odsetek terminowo regulowanych faktur zaobserwowano w przypadku podmiotów dużych, to mikro- i małe przedsiębiorstwa były podmiotami najdłużej wstrzymującymi płatności. Jak wynika z danych, w przypadku mikroprzedsiębiorstw 10,7% faktur regulowanych było po upływie 90 dni od terminu płatności (w tym 8,4% po upływie 4 miesięcy), a małych 9,5% (w tym 7,8% po upływie 4 miesięcy), podczas gdy w grupie podmiotów średnich było to 6,7% (w tym 5,6% po upływie 4 miesięcy), a dużych – 3,5% (w tym 3,1% po upływie 4 miesięcy) (rys. 4).

Zachowania płatnicze przedsiębiorstw są zróżnicowane również ze względu na charakter prowadzonej działalności. W tym zakresie dane Bisnode D&B Polska wskazują, że największy odsetek faktur przeterminowanych powyżej 90 dni

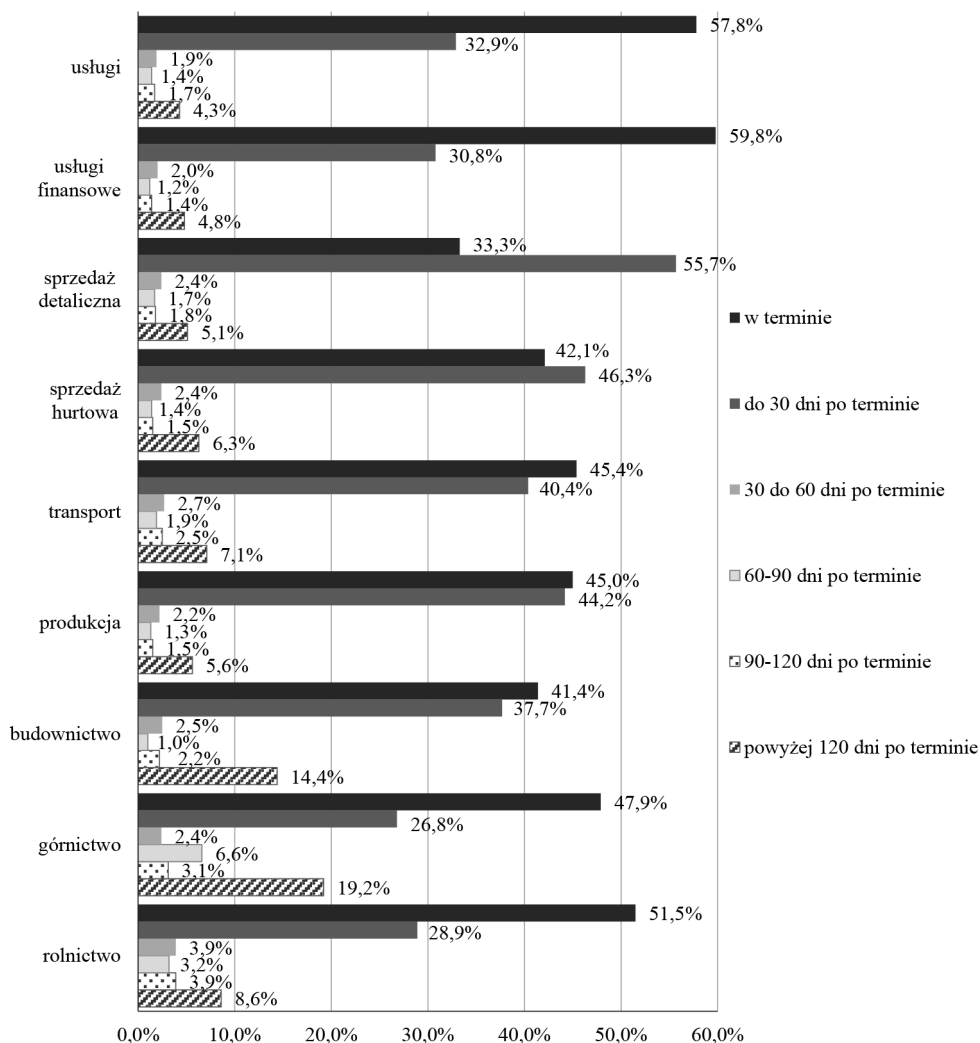
Rys. 4. Zwyczaje płatnicze przedsiębiorstw w Polsce według wielkości przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Bisnode D&B Polska 2015].

był udziałem przedsiębiorstw z branży budowlanej (16,6%) i górnictwa (22,3%). Z kolei, biorąc pod uwagę odsetek faktur regulowanych w terminie, najgorzej prezentowały się podmioty zajmujące się sprzedażą hurtową i detaliczną oraz firmy budowlane. Na tym tle pozytywnie wyróżniały się firmy usługowe (usługi i usługi finansowe) notujące najwyższe odsetki terminowo regulowanych faktur i najniższe udziały faktur regulowanych z ponad 90-dniowym opóźnieniem (rys. 5).

Charakter prowadzonej działalności okazuje się mieć też znaczenie dla odczuwalności problemu opóźnionych płatności. Zgonie z danymi *Raportu BIG*, biorąc pod uwagę średni udział należności płaconych zgodnie z terminem, w najlepszej sytuacji znajdowali się przedstawiciele firm usługowych oraz zajmujących się handlem, z wynikami równymi odpowiednio 59% i 53%⁷. Nieco gorsze wyniki zanotowano natomiast wśród reprezentantów budownictwa i produkcji, gdzie średni procent terminowych płatności wyniósł kolejno 50% i 49% [BIG InfoMonitor S.A. 2015]. Trudną sytuację firm budowlanych potwierdzają nadto dane *Portfela należności polskich przedsiębiorstw*. Zgodnie z nimi w IV. kw. 2015 r. firmy budowlane zanotowały najdłuższy przeciętny czas oczekiwania na zapłatę, wynoszący 4 miesiące i 12 dni [KRD 2016].

⁷ Mowa o firmach z zatorami płatniczymi.

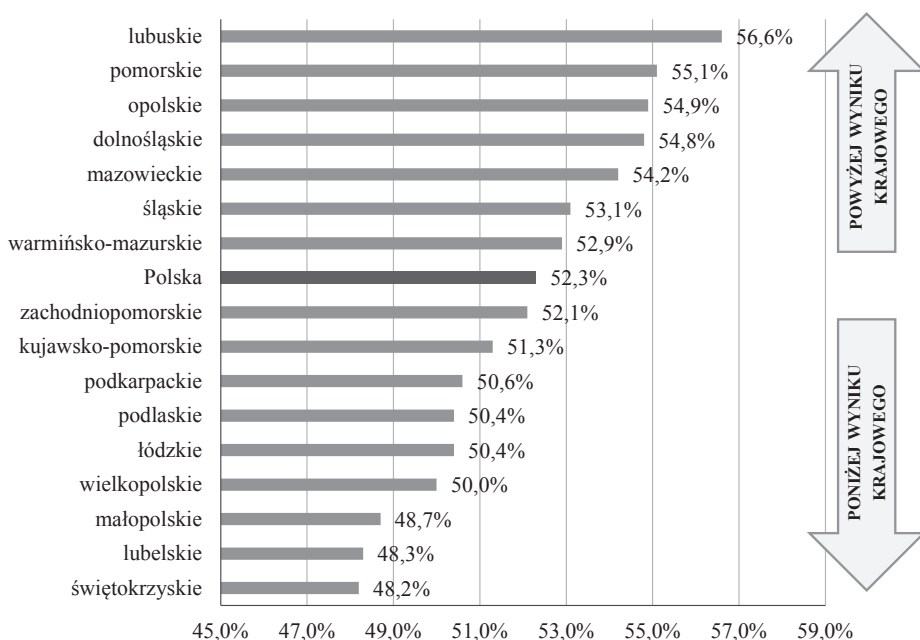

Rys. 5. Zwyczaje płatnicze przedsiębiorstw w Polsce w ujęciu branżowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Bisnode D&B Polska 2015].

Jak wynika z danych GUS, uzyskanych dla BIG InfoMonitor⁸, problem opóźnionych płatności podlega też przestrzennemu zróżnicowaniu (rys. 6).

⁸ Dane opracowano w IV kw. 2015 r. na podstawie sprawozdania statystycznego zawierającego dane finansowe za 2014 r. Informacje pochodzą od przedsiębiorstw prowadzących pełną sprawozdawczość finansową, o liczbie pracujących 10 i więcej osób. Wyniki przedstawiono w [BIG InfoMonitor S.A. 2016].

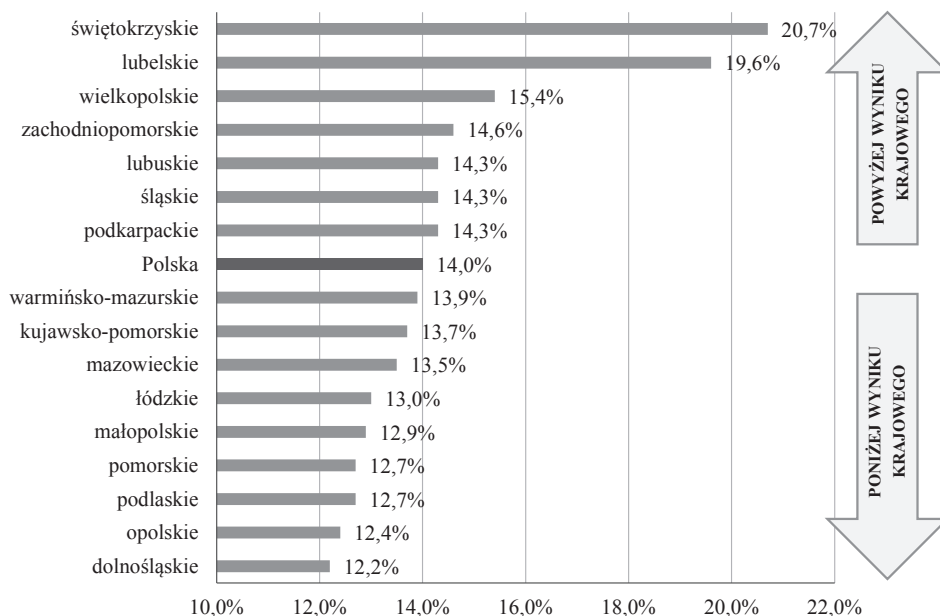
Rys. 6. Udział przedsiębiorstw posiadających nie więcej niż 20% przeterminowanych należności krótkoterminowych – wynik dla Polski i poszczególnych województw

Źródło: opracowanie własne na podstawie [BIG InfoMonitor S.A. 2016].

Według danych finansowych za 2014 r., dla 52,3% przedsiębiorstw w Polsce o liczbie pracujących powyżej 9 osób udział przeterminowanych należności w należnościach krótkoterminowych nie przekraczał 20%, aczkolwiek analiza danych w przekroju województw wskazuje na pewne różnice w odpowiedziach badanych. Najwyższy odsetek deklarujących posiadanie nie więcej niż 20% przeterminowanych należności krótkoterminowych zanotowano w województwach: lubuskim, pomorskim, opolskim i dolnośląskim. Wyniki powyżej krajowego zaobserwowano również w województwach mazowieckim, śląskim i warmińsko-mazurskim. W najgorszej sytuacji znalazły się natomiast przedsiębiorstwa z województw: małopolskiego, lubelskiego i świętokrzyskiego, w których udział deklarujących posiadanie nie więcej niż 20% przeterminowanych należności krótkoterminowych wyniósł poniżej 50,0%.

Prezentowane wyżej zestawienie uzupełniają dane dotyczące odsetka przedsiębiorstw posiadających ponad 60% przeterminowanych należności krótkoterminowych. Pod tym względem w najlepszej sytuacji znajdowały się przedsiębiorstwa z województw: dolnośląskiego, opolskiego, podlaskiego, pomorskiego i małopolskiego (poniżej 13,0%). Podobnie jak poprzednio, najgorsze wyniki zanotowano dla województw świętokrzyskiego i lubelskiego, gdzie odsetki deklarujących posiada-

nie ponad 60% przeterminowanych należności krótkoterminowych wynosiły kolejno 20,7% i 19,6%, a zatem znacznie powyżej wyniku krajowego równego 14,0% (rys. 7).

Rys. 7. Udział przedsiębiorstw posiadających ponad 60% przeterminowanych należności krótkoterminowych – wynik dla Polski i poszczególnych województw

Źródło: opracowanie własne na podstawie [BIG InfoMonitor S.A. 2016].

Analiza powyższych zestawień wskazuje, że najmniejsze trudności z odzyskaniem należności od klientów miały przedsiębiorstwa z województw pomorskiego, opolskiego i dolnośląskiego. Powyższy problem najsilniej odczuwany był natomiast przez podmioty z województwa świętokrzyskiego i lubelskiego.

5. Zakończenie

Nieterminowe dokonywanie płatności przez kontrahentów, naruszające płynność finansową przedsiębiorstwa, stanowi istotne zagrożenie dla przetrwania i możliwości wzrostu oraz rozwoju podmiotu. Uzasadnia to potrzebę podnoszenia i monitorowania problemu opóźnionych płatności w działalności przedsiębiorstw.

Dokonany w artykule przegląd wyników badań dotyczących terminowości rozliczeń w transakcjach między przedsiębiorstwami pozwala stwierdzić, że zjawisko opóźnionych płatności nie ma homogenicznego charakteru. Analiza zachowań płatniczych przedsiębiorstw wskazuje, że praktyka płatnicza przedsiębiorstw jest różna

w zależności od wielkości podmiotu oraz branży. W szczególności wyniki badań wskazują, że podmiotami najdłużej zwlekającymi z dokonywaniem zapłaty są mikro- i małe przedsiębiorstwa oraz firmy budowlane i zajmujące się górnictwem.

Problem z terminowym odzyskiwaniem należności od klientów jest różnie odczuwany w zależności od wielkości podmiotu, branży oraz lokalizacji przedsiębiorstwa. Trudności z terminowym odzyskiwaniem należności dotyczą szczególnie mikroprzedsiębiorstw. Ze względu na branżę, z problemem opóźnionych płatności zmagają się zwłaszcza przedsiębiorstwa budowlane. Z kolei ze względu na lokalizację podmiotu zjawisko nieterminowego spływu należności za dostawy i usługi najmocniej dotyka przedsiębiorstwa z województw świętokrzyskiego i lubelskiego. Trudności z terminowym odzyskaniem należności w najmniejszym stopniu odczuwane są z kolei przez przedsiębiorstwa z województw pomorskiego, opolskiego i dolnośląskiego.

Literatura

- Atradius, 2015a, *Atradius Payment Practices Barometer. International survey of B2B payment behaviour. Survey Results for Eastern Europe. May 2015*, <https://atradius.pl/reports/payment-practices-barometer-eastern-europe.html> (25.01.2016).
- Atradius, 2015b, *Barometr Praktyk Płatniczych Atradius. Międzynarodowe badanie zachowań płatniczych przedsiębiorstw biorących udział w transakcjach B2B. Wyniki badania dla Polski. Maj 2015*, <https://atradius.pl/reports/payment-practices-barometer-poland.html> (25.01.2016).
- Bisnode D&B Polska, 2015, *Barometr płatności na świecie 2015*, http://www.bisnode.pl/blog/wp-content/uploads/2015/05/Bisnode-Polska-Barometr-p%C5%82atno%C5%9Bci-na-%C5%9Bwiecie_Europa.pdf (20.01.2016).
- BIG InfoMonitor S.A., 2015, *Raport BIG. Indeks zatorów płatniczych BIG. 29. edycja*, http://www.big.pl/download/raporty/2015_11_raportbig.pdf (25.01.2016).
- BIG InfoMonitor S.A., 2016, *Ryzykowne firmy z Kielc i Lublina*, komunikat prasowy z 28 stycznia 2016 r., http://www.infomonitor.pl/biuro_prasowe/komunikaty-prasowe/825.html (1.02.2016).
- GUS, 2015, *Bilansowe wyniki finansowe podmiotów gospodarczych w 2014 r.*, Warszawa.
- Intrum Justitia, 2015, *European Payment Report 2015*, https://www.intrum.com/Global/EPR/EuropeanPaymentReport_2015.pdf (15.01.2016).
- KRD, 2016, *Firmy płacą rekordowo szybko, ale problemy nie znikają*, informacja prasowa z 9 lutego 2016 r., <http://krd.pl/Centrum-prasowe/Informacje-prasowe/2016/Firmy-placa-rekordowo-szybko--ale-problemy-nie-znikaja> (9.02.2016).
- Obwieszczenie Ministra Rozwoju z dnia 7 stycznia 2016 r. w sprawie wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych, M.P. z 12 stycznia 2016, poz. 43.
- Rudnicka A. (red.), 2015, *Biznes, który zmienia świat. 15 lat biznesu społecznie odpowiedzialnego w Polsce*, Forum Odpowiedzialnego Biznesu, Warszawa, <http://odpowiedzialnybiznes.pl/wp-content/uploads/2015/12/Album-biznes-ktory-zmienia-swiat.pdf> (25.01.2016).
- Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, Dz.U. z 2013, poz. 403 ze zm.
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2015, poz. 1830.